Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

Лэнин-Сталин паша вэрч кучэдалаш йамдэ лий!

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЭ

№ 39 (475) 1937 ий 4 август, вӱргэчэ № 39 (475)

Фашизм да сар ваштарэш!

1914 ийыштэ (коло кум ий ончыч) тӱньамбал импэриалист сар тӱҥалын. Тидэ шучко сар ныл ий почэла айдэмэ вӱрым йоктарыш. Ты сарын нэлылыкшым кӧ чытэн вара? Шэмэр калык. Шэмэр калык чыла орлыкым шкэ тупэшыжэ нумалын. Тидэ сарэш 10 миллион йэҥ колэн, 20 миллион сусыргэн, курымжылан йӧрдымӧ лийын.

Импэриалист кашаклан сар кугу пайдам гына пуэн. Нуно миллион дэнэ оксам, шӧртньым чумырэнит, мландым, тудын пойанлыкшым кидышкышт погэн налынит. А калык йорлэштын, тӱнчыгэн.

Тидэ сар дэчат ала мыньар пачаш шучко сарым кызыт фашист агрэссор-шамыч йамдылат. Утларакшым нуно Совэт Ушэм ӱмбак кэржалташ йамдылалтыт. Фашист Италий вооружонно вий дэнэ Абиссинийым шупшын нальэ. Тидэ шагал, фашист Италий фашист Гэрманий дэн пырльа ушнэн гэроичэский Испанийым вӱрыш пуртэн йомдарынэшт. Мӓтьэжым тӱҥалшэ гэнэрал бандэ дэн ик вэрэш ушнэн нуно Испанийын пойанлыкшым, колонийжым пайлэн налнэшт.

Мӱндӱр Эрвэлыштэ Иапоний Китайым илышыньэк нэлшаш гай кэржалтын. Шкэ армийжым Сэвэрный Китайыш колтылэш. Тыжакын пыжашым оптымэк мэмнан родинэ ӱмбак кэржалташ йӧным кычалэш. Мэмнан границэ ӱмбакэ Иапоний тӱрлӧ бандит - шамычшым тарлэн колтылэш. Нуно Совэт Ушэмым сарыш тарватынэшт. Совэт Ушэм нигунам шкэжэ сарым огэш тӱҥал. Тудо сар ваштарэш. Но мэмнан ӱмбак кэрылтыт гын, мэмнан патыр Иошкар армийна, гэроичэский калыкна ик йэҥ гай пэҥгыдын шогалын орышо фашизмым мландэ ӱмбач ӱштылэш. Млатна чумыр тӱньасэ рэвольуционно калык полша.

Сар ваштарэш кучэдалмаштэ СССР тӱҥ эҥэртыш улмым пӱтынь тӱньамбал пролэтариат раш ужэш.

Мэмнан родинынам фашистшамычлан ужалаш тыршышэ троцкист—Зиновйэв, Бухарин, Рыков, Тухачэвский да моло шпион—прэдатэль-шамычым шалатымэ. Нунын косаштым кэчын куклэн толалтэш.

Кугу Сталин йолташын туныктымыж дэнэ Совэт калык кэчын вийангэш, кэчэ йэда Чкалов, Громов гай калык гэрой-шамычым кушта.

Фашист государствэ-шамычын калык озанлыкышт шалана, шэмэр массын нунын ваштарэш шыдышт кыньэлэш. Совэт Ушэм шкэтын гына ий гыч ийыш пэҥгыдэмэш, пэлэдэш, калыкын шкэ родинынжым йӧратымыжэ утларак вэлэ кушкэш.

27 ийульышто СССР ЦИК прэзидиум засэданьэш Внутрэннэ Паша Калык Комиссар—Государствэннэ Бэзопасность Гэнэральнэ Комиссар Н. И. Йэжов йолташлан Лэнин ордэным пумо.
Сӱрэтыштэ: СССР ЦИК прэдсэдатэль М. И. Калинин йолташ Внутрэннэ Паша Калык Комиссар—Государствэннэ Бэзопасность Гэнэральнэ Комиссар Н. И. Иэжовлан Лэнин ордэным пуа.

Испан рэспублик войскан мотоциклист-шамычшэ. (Союзфото)

Антивойэннэ кэчэ—Иошкар-Олаштэ

1 августышто Иошкар-Ола шэмэр-шамыч чыла тӱньасэ шэмэр дэнэ пырльа антивойэннэ кэчым эртарышт.

4 часыштэ Йубилэйнэ площадь калык дэнэ тэмэ. Трибуныштэ ВКП(б) Обком сэкрэтарь Иэмэльйанов, Микин (Горком), Макаров, Пирогов да моло йолташ-шамыч шогат.

Импэриалист сарын пытымыжлан 19 ий тэммэ да тидэ сарын энтэк кондымыжо нэргэн кӱчыкын ойлэн, ВКП(б) Горком сэкрэтарь Микин йолташ митингым почэш. Музык „Интэрнационалым" шокта.

— Иапон войэнщинэ Иудвэл Китайыштэ озалана, Италий дэн Гэрман фашист-шамыч испанийсэ эрыкан калыкым ындырат.

Фашизмлан тарлалтшэ троцкист, пурла да шола отщэпэнэц, буржуазнэ националистшамыч мэмнан пийалан Совэт элыш капитализмым савыраш тӧчэныт. Но нуным шакшэ пашаштлан кӱлэш сэмын пэрымэ...—манэш ВКП(б) Обком да Горком лӱм дэнэ ойлымыжо годым Обком сэкрэтарь Иэмэльйанов йолташ.

Марий АССР Исполком да горсовэт лӱм дэнэ мутым Макаров йолташ ойла. Варажым ВЛКСМ Обком гыч Рӓбчиков, пионьэр кокла гыч Чэрнышэва, туныктышо лӱм дэнэ Корольова да моло йолташ-шамычат каласышт.

— Вийан лийжэ коммунист партий да шэмэр калыкын вождьшо Сталин йолташ!

— Вийан лийжэ эрык вэрч кучэдалшэ рэспубликан Испаний! Долой фашизм!

— Ур-ра!... Ур-ра!...

Музык „Интэрнационалым" шокта.

Тиддэч вара Маргостэатр артист-шамыч изи концэртым ончыктышт. Майаковскийын „Черный нэгр" почэламутшым артист Смирнов сылнын лудын пуыш. Вара „Любовь Яровая" пийэс гыч ужашым модын ончыктышт.

Тидын дэнэ митинг пытыш.

65

„Артэкыш“ канаш мийшэ-шамыч ойлат

Мыйын пэрвой мутэм— Сталин йолташлан тау!

Сталин йолташлан пэш кугу тау!—тэвэ тидым мый эн пэрвойак каласыдэ ом кэрт. Вэт мэ, йоча-влак кугу Сталинын вуйлатымэ элыштэ гына пийалан улына. Младна Сталин йолташ тунэмаш правам пуэн. Младна сайын канаш партий дэн правитэльствэ чыла условийым ыштэныт.

Пэтрова НИНА.

Тэвэ мэ, Марий Рэспубликэ гыч Пўтынь Ушэмысэ пионьэр лагэрыш—„Артэкыш“ канаш мийышна. Тушто тылзат пэлэ канышна. Мэмнам „Артэкыш“ намийэн кодышт, налаш мийышт. А лагэрыштэ мо чоло сайын канышна! Мэмнам тушто пэш сайын пукшэныт. Тўрлӧ-тўрлӧ модыш дэнэ модын улына. Чаплэ Шэм тэнгызыштэ пуш дэнэ коштна, йўштылна. Мэ лагэрыштэ гэроичэский испанийсэ йоча-влакым ужынна, нунын илышыштым эша сайын палышна. Кызыт Испанийын гэроичэский калыкшэ шакшэ фашизм ваштарэш, мэмнан гайак пийалан илышым ыштышаш вэрч кучэдалэш. Тудо фашизмым садак сэнга! Фашизм садак шўгарыш сўмырла! Тидэ жап мўндўр огыл!

Ындэ мый шочмо вэрыштэм—Морко сэлаштэ улам. Крымыштэ мом ужмэм, кузэ канымэм нэргэн тунэмшэ йолташэм-влаклан чыла ойлэм. Кэнгэж каникулын кодшо жапшым сайын, культурно эртараш тўнгалам.

Вашкэ у тунэммэ ий шуэш. Мый тидэ тунэммэ ийым пэш куанэн вучэм. Кодшо ийыштат сайын да отличнэ тунэмынам ыльэ. Но тэний отлично гына тунэмаш тўнгалам. Тидэ—мэмнан вэрч тыршышэ партий дэн правитэльствылан, мэмнан кугу ачана—Сталин йолташлан пӧлӧк лийжэ.

Пэтрова Нина.

2-шо могыр „Иамдэ лий“.

Йоча-влак, тылзат пэлэ ончыч Марий рэспублик гыч кум пионьэр тунэмшэ-влак Пўтынь Ушэмысэ пионьэр лагэрыш—„Артэкыш“ канаш кайышт. Канэн толмышт мӧнгӧ лагэр илыш нэргэн нуно мэмнан газэтэш возаш сӧрэныт ыльэ. 1 августышто нуно „Артэк“ гыч канэн толыныт. Мэ тачысэ номырэшна нунын возымыштым пэчатлэна.

Тидэ пӧлӧкым мый нигунамат ом мондо

„Артэкым“ мый йатыр ий ожнак шинчэнам. Тушко канаш кайаш шонымашат мыйын вуйыш йатыр ий ожнак пурэн. Тидэ лагэрыш отличнэ тунэмшэ-влакым вэлэ колтат, тидат младнэм раш ыльэ. Сандэнак мый кажнэ ийын отличнэ тунэмаш тыршышым. Тэнийат Шэрнур кыдалаш школын 5 шэ классшым „отличнэ“ отмэткэ дэнэ тунэмын лэктым.

Мыйын йатыр ий годсэк шонымо пашам шукталтэ. Шэрнур райкомол мыйым „Артэкыш“ канаш колтыш. „Артэкыштэ“ тылзат пэлэ канымэ жапым мый нигунам ом мондо. Сталин йолташын тидэ пӧлӧкшӧ мыйым пэш чот куандарэн.

Лагэрыштэ пэш сай ыльэ. Канымэ жап вэсэлан эртыш. Волэйбол, шахмат, шашкэ, домино, тўрлӧ войэннэ модыш-влак—мо дэнэ модмэт шуэш, чылак уло.

Иоча-тэхник станцэ, оборонно значок-влаклан нормо сдатлымаш, экскурсий—мыйым эн чот интэрэсоватлышт. Иоча-тэхник станцын радио кружокыштыжо пашам ыштышна, радиоаппаратым тунэмна.

Тўрлӧ вэрэ экскурсийыш коштна. Шуко тўрлӧ кушкыл-влак дэнэ гэрбарийым ыштэнам. Тидэ гэрбарийым мый пэлэнэмак кондэнам.

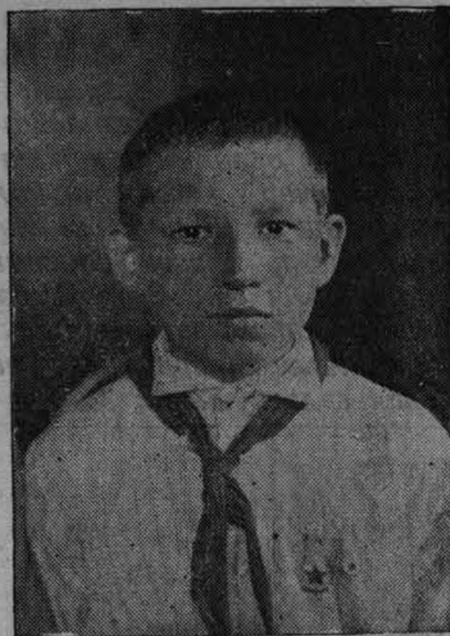
„Артэк“ лагэрыштэ оборонно значоклан нормо сдатлымэ пашам сай шындымэ. Канышэ-влак шукын нормым сдатлышт. Мыйат БГСО, ПВХО дэн БГТО значок-влаклан нормым сдатлэнам.

Лагэр младнэм тыглай канымэ вэр вэлэ огыл, но тудын дэнэ пырльа шинчымашым кугэмдымэ вэр лийын. Мэ тэлым испанийсэ йоча-влакын илышышт нэргэн тунэмына ыльэ. Но мый ындэ испанийсэ йоча-влакым шкэныштымак ужынам. Нунын дэнэ пырльа модын улына. Могай сай йоча-влак улыт! А шакшэ вўран фашизм йоча-влакым, коммунист общэствым ыштышаш ончыклык йэн-шамычым пуштэда. Тидын нэргэн испанийсэ йоча-влак ойлатат, шўмэтлан „шыр-р“ вэлэ тучэш.

Висэнтэ Наварро, Мигэль, Мануэль, Рафаэль, Пэдро—мыйын пэш кэлшымэ йолташэм-влак ыльыч. Нуно ындэ ныл тылзэ лийэш „Артэкыштэ“ канат. Рушлат сайынак мутланэн моштат. Младнэм испанийсэ граждан сар нэргэн йатыр ойлышт. Висэнтэ Наваррон ачажэ кызытат фронтышто фашизм ваштарэш, испанийсэ калыкын эрыкшэ вэрч кучэдалэш. Тудын 15 ийаш изажэ фашист кашакын пульашт дэнэ колэн. Изирак капан 14 ийаш Пэдро шкэжат фронтышто фашист ваштарэш кучэдалын. Тудо шкэ гранатшэ дэнэ фашист танкым строй гыч луктэдэн.

Испаний гыч толшо иза-шольо йолташ-влак моло нэргэнат шуко ойлышт. Нуно 14 августышто „Артэкым“ кодат да Москош тунэмаш кайат. Москошто илымышт, тунэммышт нэргэн мыйдэкэм письмам возэн колташ сӧрышт. Нунылан адрэсым пуэн кодышым. Мыйат нунылан письмам колташ тўнгалам.

Адак мэ Совэт Ушэм гэрой Бабушкинын эргыжэ—Бабушкин Алэк дэн, Кабардино-Балкар АССР-ын эн самырык ордэноносэцшэ, пэш талэ джигит Хамгоков Барасбий дэн пырльа

Шубин АРКАДИЙ.

модна. Барасбий 14 ийаш вэлэ гынат кушташ, мураш, музыкым шокташ пэш мастар.

Артэкыштэ йоча-влак пэш шуко тўрлӧ калык гыч ыльыч. Мэ чыланат изак-шольак, акашўжарак гай сай, пэш кэлшэн илышна. Ойырлымат ок шу ыльэ. Мӧнгӧ каймына годым чыланат отличнэ тунэмаш сӧрышна.

Шубин Аркадий.

„Артэкын“ йубилэйжэ пэш сай эртыш

Крымын эн чаплэ вэрыштыжэ пионьэр - влаклан Пўтынь Ушэмысэ лагэр ышталтын. Тидэ лагэрым почмылан ындэ 12 ий лийэш. Тыштэ кажнэ ийын тўжэм дэнэ пионьэр-влак канат, шкэ тазалыкыштым пэнгыдэмдат.

Тэний мыйат „Артэкышкэ“ канаш мийышым. Пэш сайын

Йалпайэва М.

канэнам. Кап-кылэм, тазалыкэм пэнгыдэмын. Тылзат пэлэ жапыштэ 7 килоат 900 граммлан йэшаралтынам.

Ийуль тылзыштэ „Артэкын“ 12 ий тэммэ йубилэйжэ эртыш. Шкэ чаплэ йубилэйжылан лагэр ончылгочак йамдылалтэ. Иубилэй кэчын—6 ийульышто йубилэйнэ костьор лийэ. Костьорым Суук-сушто канышэ пионьэр-влак ылыштышт. Вара тўрлӧ физкультур упражнэньэ, куштымаш, мурымаш, почэла мутым каласымаш лийэ. Пионьэр-влак инсцинировкым шындышт.

Иубилэй пайрэмыш уна-влак шукын толыныт ыльэ. Крым курортлаштэ канышэ - влакат мэмнан дэнэ уна лийыч.

Пионьэр-влак пайрэм кэчын поснак куанышэ, шыргыжшэ улыт ыльэ.

М. Йалпайэва.

Оршанкэ ПКШ, Ронгго р-н.

Пӧлэкым йамдылэм

Мый кызыт тўрлӧ кушкылым, пэлэдышым да лышташ-шамычым погэн йамдылэм. Тудым чыла кугу кнагаш пыжыктылам у тунэммэ ийлан тудо пӧлэкым школыш ончыкташ намийэм.

Поликарпов Павыл.

ЙыванС-ола ПКШ, Кужэнгэр район.

Сэргэй Алэксэйэвич ДАНИЛИН

Ик эн сай совэт аэронавигатор Сэргэй Алэксэйэвич Данилин 1901 ийыштэ Моско олаш кӱртньӧ корно служышын йэшэшыжэ шочын. Моско коммэрчэский училищым тунэм пытармэкэ, 18 ийаш Данилин Иошкар армийыш дсбровольно служитлаш пура. Иошкар армий радамыштэ тудо шкэ родинэжым ошгвардэйэц банд дэн интэрвэнт полчищэ дэч арала. Ик ий гыч тудо пэрвой авиацым палэн налэш. Уста Данилиным высший аэрофотосйомочный школыш колтат, а 1922 ийыштэ тудо тунэм пытарэн да войэннэ-йуж флотын наук исслэдоватэль институтыштыжо пашам ышташ тӱҥалын. Тудо ийлаштэ институтын аэронавигационно отдэлэныжэ кугу исслэдоватэль пашам ышташ тӱҥалын. Йуж навигацын у мэтодым, чонэштымэ годым мардэж палэн налмэ йӧным, могай писылык дэнэ чонэштымым палымэ йӧным тунэмын.

1925 ийыштэ льотчик Томашэвский дэн пырльа Данилин „АНТ—15" самольот дэнэ элыштэ пэрвой гана тораш чонэштэн. Тидэ чонэштымаш луаткок часат лу минут шуйнэн.

Ик мыньар ий гыч — 1929 ийыштэ—Данилин скоростной состьазаныштэ участвоватлэн. 13 машинан эскадрильэ Лэнинград—Витэбск—Смолэнск—Моско—Горький—Озаҥ—Вӓтка—Иарославль — Лэнинград маршрутыш лэктын кайэн. Кок сутка утла чонэштэныт. Ончычрак шуаш кучэдалыныт. Состьазаныштэ пэрвой вэрыш эскадрильэ командир — опытан штурман Данилин сэнгэн лэктын.

Совэт авиацэ кажнэ ийын кушкын. Эл шкэнжын заводшо-шамыч дэч эрэ у да у машинам налын. Нинэ машина-шамыч альэ мартэсэ машина-шамыч дэч кӱшнырак да писынрак чонэштэн кэртыныт. 1932 ийыштэ Харьков гыч Москош кушыч скоростной чонэштымаш лийын. Куд корабль 5—6 километр кӱкшытыштӧ чонэштэн. Чонэштымаш чаплын шукталтын.

Варажым моло кугу чонэштылмаштат Данилин лийын. 1934 ийыштэ тудо „АНТ—6" самольотэш штурман лийын совэт авиацэ дэлэгацэ пэлэн чонэштэн. „АНТ—35" у самольот дэнэ Моско—Лэнинград—Моско маршрут дэнэ эртымэ скоростной пэрэльотыштто лийын.

Авиацым кидыш налмаштэ кугу сэнымашым ыштымыжлан Сэргэй Алэксэйэвичым Иошкар Знамэ ордэн дэнэ наградитлымэ.

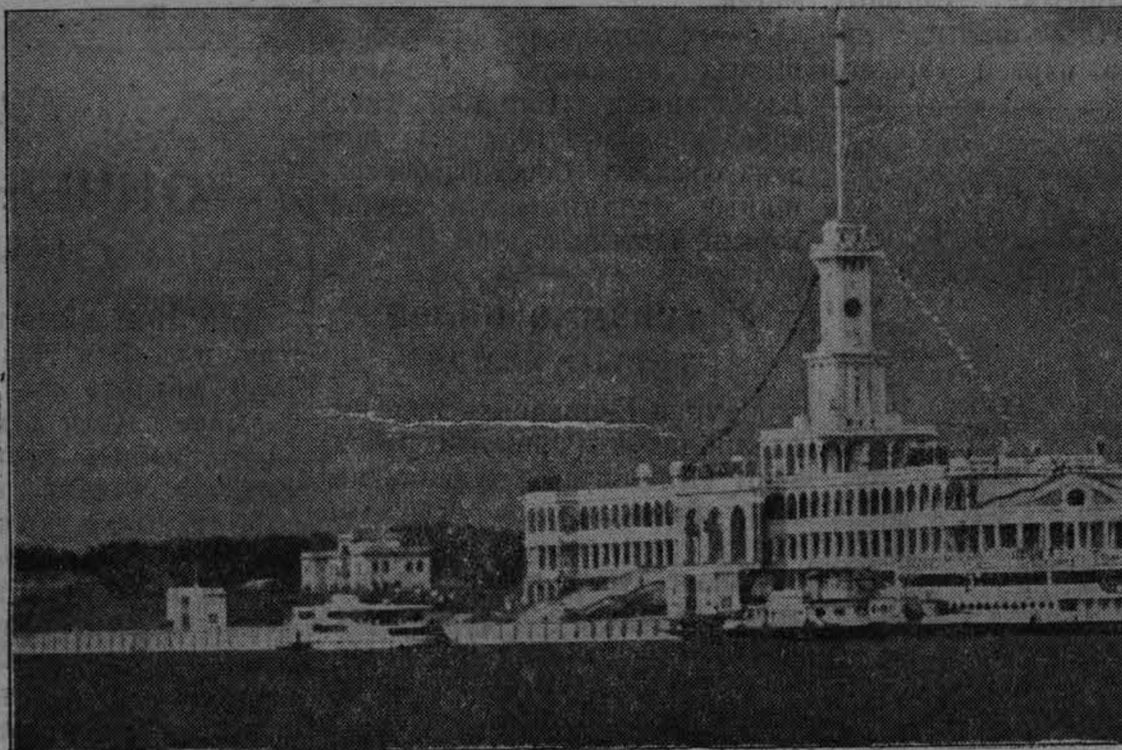
Данилин эрэак тунэмэш, спэциальнэ литэратурым чот шэклана, у увэр-шамычым лудэш, шканжэ сайжым чумыра, аэронавигацэ шотыштто чылажымат поснак чот тыршэн тунэмэш. Тудо самырык совэт льотчик-шамычымат штурман пашан кугу тэхникшылан туныкта. Льотчик школ-шамычлан Данилин лӱмын аэронавигационно учэбникым возэн, пэчэтлэн луктын.

КУАНЭН ЛОНЧЫЛЫШЫМ

Мый, Вэликополь ПКШ-штэ (Оршанкэ район) тунэмшэ, пионэр Гэрасимов Саньу, „СССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ законым" уло кумылэм дэнэ куанэн лончылышым. Лончылмэкэм йолташэм-шамычлан умылтарышым. У избиратэльнэ закон 18 ийаш гыч тӱҥалын чыла сайлышэ-шамычлан всэобшо, тӧр да шолып йӱклымӧ дэнэ вик сайлымэ правам пуа.

Тыгэ мый, СССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ законым умылэн налын, колхозник-шамычлан умылтарэн шогэм.

Гэрасимов Саньу.

Моско—Иул каналысэ Химкино вокзал.

Фото—Сойузфото.

Йӱдвэл Китайыштэ мо лийын шога?

Кок ий ончыч италий фашизм Абиссинийым сэнгэн нальэ. Кызыт итало-гэрман-фашизм Испан шэмэр калыкын вӱржым йоктара. Испанийымат сэнгэн, шкэ коклаштышт ужалэн пытарынэшт. Тыгак Йапонийат Йӱдвэл Китайыш кэрылтын. Кузэ, молан вара Йапонийын армийжэ китай калыкын Бэйпин олаж воктэкэ толын шуын? Молан тудо йэҥ тэрриторийыштэ озалана? А Йӱдвэл Китайжэ мо тугай, могай провинций-шамыч тушко пурат? Тыгай йодыш-шамычлан (кӱчыкын гына) умылтармашым пуэна.

Йапон гэнэрал, купэч, фабрикант-шамыч ындэ шукэртсэк „кугу сарлан" йамдылалтыт. Тидэ „кугу сарэш" нуно Китайым, Филиппинский островым, Совэт Приморийым, Монгол Калык Рэспубликым шкэ кид йымакышт сэнгэн налнэшт. Тидэ эллэсэ шэмэр калыкын тупышкыжо кӱзэн шинчаш шонат.

1931 ийыштэ нуно Манчжурийым сэнгэн налыч. „Кугу сарлан" йамдылалтмэ шотыштто нунылан тидэ пэрвой йолташкылан лийэ. Манчжурий СССР да Монгол Калык Рэспубликэ дэнэ йыгырэ шога. Манчжурийым сэнгэн налын, нинэ эллэсэ границэ воктэкэ йапон армийым пэш чак лишэмынак толын. Манчжурий кӱртньӧ рудалан пэш пойан. Тидэ жапыштэ крэдалашлан кӱртньӧ пэш кӱлэш. А тудо Йапонийын пэш шагал.

Йапон захватчик-влак Манчжурийым сэнгэн налмышт дэнэ ыштэ чарнэ. Вашкэ нуно Манчжурий дэнэ йыгырэ шогышо Жэхэ дэн Чахар китай провинцымат сэнгышт. А 1935 ийыштэ кэнэжым, Итало-абиссинский сар жапыштэ йапонэц-шамыч Йӱдвэл Китайыш лишэмаш тӱҥальыч.

Йӱдвэл Китайыш тыгай провинцэ-влак пурат: Хэбэй, Шаньдунь, Суйуань да Шаньси. Тидэ 1.060 квадратнэ километр лопкытан провинцыштэ 82,5 мильйон йэҥ ила. Китайын ик визымшэ ужашыжэ дэч изиш шагалрак.

Но эн кӱлэшыжэ тыштэ огыл. Йӱдвэл Китайыштэ пӱртӱс пойанлык пэш кугу. Шаньси провинцыштэ гына 127 мильйард тонн мландэ шӱй кийа. Мландэ шӱйлан пойанлык шотыштто тидэ провинцэ Китайын эн пойан вэржэ. Кӱртньӧ руда шотыштат тидэ провинцийжак пойан. Тыштэ хлопок шочэш. Тудын хлопокшо уло Китайым снабжатлэн шога. Тугак тидэ провинцыштэ шинчал киймэ вэрат пэш кугун уло.

„Кугу сарлан" йамдылалтшэ йапон хищник-шамычлан тидэ пӱртӱс пойанлык пэш кӱлэш. Вэт Йапонийын шкэнжын шинчалжат пэш шагал. Сандэнэ тудлан шкэнжын войэннэ-химичэский заводшылан шинчалым Африк гыч шупшыкташ вэрэштэш. Тидын дэч посна, Йапоний Йӱдвэл Китайым сэнгэн налэш гын, тунам китай калыкын уло кугу пойанлыкшэ йомэш. Тунам вара китай калык шкэ элжым йӧршэш аралэн ок кэрт. Кӱртньӧ да шӱй дэч посна танкым, самольотым, пушкым да снарӓдым ышташ ок лий вэт!

Молан вара йапон захватчик-шамыч Китайын ик провинцыжэ почэш вэсым сэнгэн налынак толыныт? Иктэ палэ: китай правитэльствэ йапон захватчик-шамыч вашт агаш шогалын огыл. Нунын вашт агаш пижаш китай калык альэ йамдэ огыл, манын правитэльствэ йапон захватчик-шамыч дэнэ мут дэн кэлшаш тӧчэн, а шкэжэ йапон захватчик-шамычлан вэлэ полшэн шогэн.

Йапон войска-шамыч Китайыш кунар кэлгын пураш тӱҥалыныт, тунар ораш тӱҥалыныт.

Тидын дэнэ пырльа китай шэмэр калык адак кугун орын. Вара тудо шкэ правитэльствыж дэчын нинэ захватчик вашт агаш пэҥгыдын шогалаш йодаш тӱҥалын. Китай салтак-шамыч шкэныштын командирыштым колыштдэ, йапон войска-шамычлан отпорым пуаш тӱҥалыныт. А варажым Льукоуцьао изи ола воктэн (Бэйпин дэч 15 километр ӧрдыштӧ) йапон войска-шамыч Китай частьым кэнэта кэрылтмышт годымат, Китай салтак-шамыч нунылан рэшитэльнэ отпорым пуэныт. Йӱдвэл Китайыштэ кызыт кайшэ сарын чийжэ тыштэ, тыжэчын тудо тӱҥалын.

Тунамат Китай правитэльствэ йапон захватчик-шамыч вашт агаш пэш пушкыдын шогэн. Тудо Йапоний дэнэ ойлэн кэлшаш тӧчэн. Йапоний тудлан кэлшэн, но тугэ гынат эрлашыжымак тудо у воинский частьым китай калык вашт агаш колташ йамдылэн шуктэн.

Кызыт Йӱдвэл Китайыштэ Йапоний дэнэ кучэдалмаш кайа. Ындэ китай калык шкэ правитэльствыжлан ок ӱшанэ. Тудо китай калыкым Йапонийлан ужалэн, китай калыкым кулыш гына шӱкалаш йамдэ. Кызыт китай шэмэр калык уло вийжэ дэнэ йапон фашизм вашт агаш шогалын. Сандэнэ китай салтак йапон вашт агаш вийан шогалмыжым, тудым уло китай калык саламла.

Ындэ китай шэмэр калык шкэ правитэльствыжым ок колышт. Китай правитэльствэ Йапонийлан полшэнэ шогэн. Ындэ китай калык йапон вашт агаш уло вий дэнэ шогалын. Кӧ кӧм сэнга, тудым мэ кызыт лийын шогышо событий гыч ужаш тӱҥалына.

СОВЭТ СПОРТСМЭН-ШАМЫЧЫН СЭҤЫМЫШТ

29 ийульышто Антвэрпэн олаштэ (Бэльгий) тӱньамбал пашазэ спорт олимпиадэ почылтын.

Пэрвой сэҥымашым совэт пловэц—ордэноносэц Павэл Бойчэнко ыштэн. Тудын дэнэ конкурироватлэн кэртшэ лийын огыл. 100 мэтрым батэрфлыай стиль дэнэ 1 мин. 11,1 сэкундышто ийын.

Гирэвик - шамыч — Попов, Касьаник, Шатов, Крылов да Божко чыла тӱрлӧ сорэвнованьыштат пэрвой вэрым налыныт. Ныл боксьор кокла гыч 29 ийульышто кок боксьоржо выступатлэн — Тэмурьан дэн Огурэнков. Нуно коктынат шкэ „противникыштым“ сэҥэныт. Куштылго атльот-шамычат чыла вид дэнэ пэрвой вэрыштэ улыт. Льахов гына йадро кышкымаштэ кумышпо вэрым налын. Куштылго атльотикэ дэнэ фин дэн швэд спортсмэн - шамыч мэмнан спортсмэнлан пэш вийан конкурэнт улыт.

29 ийульыштак футбол дэнэ пэрвой вэр вэрч модмаш тӱҥалын. Норвэгий командэ Палэстин командэ дэч 6:0 счот дэнэ, француз-шамыч англий командэ дэч 3:0 счот дэнэ сэҥэныт. Совэт „Спартак“ командэ Даний командэ ваштарэш модын да тудым 8:0 счот дэнэ сэҥэн.

30 ийульышто совэт спортсмэн-шамыч у сэҥымашым ыштэныт. „Спартак“ командэ француз командым 7:1 счот дэнэ сэҥэн.

1 августышто совэт футболист-шамыч („Спартак“ командэ) Каталонийын (Испаний) пэш талэ командыжымат 2:1 шот дэнэ сэҥэныт. Совэт футболист-шамыч олимпиадыштэ пэрвой вэрыш лэктыныт.

Шэрнур пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-влак (шола гыч пурлашкэ) Гэна Буланков, В. Кожэвников, А. Лоскутов чодраштэ поҥгым погат.

Сӱрэтыштэ: Йошкар-Ола пэдрабфак студэнтка Шабакова кум национальнэ рэспублик ола шамычын физкультур сорэвнованьыштэ 500 мэтрыш куржмаштэ у рэспублик рэкордым ышдэн.

У тунэммэ ийлан тӱрыс йамдэ

Мэмнан Вэликополь пэлэ кыдалаш школ (Оршанкэ район) март тылзыштак у тунэммэ ийлан йамдылалташ тӱҥалын ыльэ.

Кызыт чыла класс пырдыжым сайэмдымэ, кӱвар-шамыч чийалтымэ. Угычын шӱдӧ парт, 20 ӱстэмбал, 20 пӧкэн ыштэн йамдылымэ. Класс доска-шамычым тӧрлатымэ. Кок тӱжэм тэнгэаш нагльаднэ пособийым, 850 тэнгэаш йоча библиотэчкым налмэ. Пу ситышын уло.

Оршанкэ районышто Вэликополь школ у тунэммэ ийлан эн ончыч йамдылалт шуын.

Гэрасимов Саньу.

РЭДАКЦЫШ СЭРЫШ

ОНЧЫКЫЖО МЫИЫМ КӦ ОНЧАШ ТӰҤАЛЭШ?

Мый 1928 ийыштэ йорло йэшэш шочынам. Ик ийаш аза 1929 ийыштэ ача дэч посна кодынам. Авам кум йоча дэнэ кодын, мэмнам куштэн. Варажым кок йочажэ колэн, мый гына кодынам. Ачам колымо дэч вара авам вэс марийым пуртэн ыльэ. Пуртымо ача эрэ йӱын, мыйым эрэ обижайэн. Пытартышланжэ мыйын чийаш вургэмат ыш код, кочкашат ок ситэ, сандэнэ школышкат коштын кэртын омул.

Тэний фэвраль тылзыштэ авам колыш. Ындэ мыйым ончышо иктат ыш код. Чийашэм тувырэмат укэ, тэлым шукшу йыдал дэнэ, чулка дэч посна коштынам. Ача лийшэ ок пукшо. Сандэнэ тэлэгоч орланэн кошташ логальэ. Тугак тудо ачам мыйым кыра да луктын колта ыльэ. Тыгэ млаэм нэлым чыташ вэрыштэ. Мый иктын шинчашкат пэрнэн омул. Иал совэтат, колхозат илышэм сайэмдаш альэ мартэат огыт полшо. Тыгай йӧсылыкыш логалмэ дэнак тунэмдэ кодам. Тунэммэ шуэш гынат, шушаш тэлымат школыш кошташ ок логал.

Ала „Иамдэ лий“ рэдакцэ мыйын илышэмым шотыш налын, ончыкыжым тунэмаш корным почаш полша, манын тидэ сэрышым сэрэм.

Кньазэва Оксина.

Ронто район, Чкарино йалсовэт, Будьонный лӱм колхоз.

Рэдакцэ дэч. Чкарино йалсовэт дэн Будьонный лӱм колхоз вуйлатышын илышэ айдэмым шӱвалмыла ончымышт чылам ӧрыктара. Кузэ нунын чонышт чыта?!

„Йамдэ лий“ рэдакцэ Чкарино йалсовэт вуйлатышэ да Будьонный лӱм колхоз вуйлатышэ дэч Кньазэва Оксиналан кызытак сай условийым ышташ йодэш. Тыгак Оксинам орландарэн ашнышэ ачажым (фамилийжым сэрыштэ ончыктымо огыл) суд ончык шогалташ йодэш.

Могай рэзультат ыштымым Чкарино йалсовэт дэч кызытак рэдакцыш увэртараш йодына.

Л. Н. Толстой

ПОЖАР

(Лийшэ паша гыч ойлымаш)

Пашам ыштэн кэртшыжэ чыланат тӱрэдаш кайэн пытэныт. Илалыштэ лач йоча дэн шонгошамыч вэлэ кодыныт. Ик пӧртыштӧ кува да кум уныкашт кодыныт. Кува конташ олтышат каналташ возо. Тудын ӱмбакыжэ кармэ-шамыч шинчын пурлыныт, садлан вуйжымат шӱргӱштыш дэнэ пэтырэн да малэн колтэн. Кум ийашрак Маша лӱман уныкажэ конгам почын ломыж кольмо дэн тулшолым нальат пӧртончык лэктэ. А пӧртончылно ӱдрамаш - шамычын кылта пидышлан манын йамдылэн пыштымэ кылташт кийэныт. Маша тулшолан шӱм кондышат, кылта йӱмак тушкалтэн, пуаш тӱҥальэ. Олым йӱлаш тӱҥалмэ годым, тудо йывыртымыж дэнэ пӧртыш пурэн (ийат пэлашрак), ошкэдаш гына тунэмшэ, Кирьуша лӱман шольыжым кондыш да ойлыш:

—„Ончо, Кирьуш, мый могай контам ыштышым“. А кылта-шамыч тунам пудэштпудэшт йӱлэныт. Пӧртончыл тич шикш погынымэк, Маша лӱдын колтыш да пӧртышкӧ куржын пурыш. Кирьуш омса тӱрэш мийэн возын нэржым эмгатэнат магыраш тӱҥальэ. Маша тудым пӧртыш шӱдырэн пуртышат, коктынат омбал йӱмак шылын шинчыч. Кувашт нимо колдэгэчэ тамлэ омо дэнэ малэн. Кандаш ийашрак Ваньа лӱман кугурак изашт урэмыштэ улмаш. Нунын пӧрт ончыч шикш тӱргэн лэкмым ужат, тудо тунамак шикш дэнэ тэмшэ пӧрт ончыл гоч тӧрштэн пурэн куважым кыньэлташ пижэ; но куважэ омыждэн йӱдыгэнат йоча-шамыч нэргэнат чылт мондэн, куржын лэктынат калык дэк куржын. Маша ты жапыштэ шып гына олымбал йӱмалнэ шинчэн, лач изи Кирьушын нэржэ сусыргэн да пэнгыжын. Ваньат тудын йӱкым кольо. Олымбал йӱмак ончальат Машалан:—„курж, йӱлэт!“ манын кычкыральэ. Маша пӧрт ончык куржын лэктэ, но шикш да тул дэнэ авырналтшэ омса гыч лэкташ ок лийат, мӧнгӧ пурыш. Тунам Ваньа окнам почын тудлан лэкташ кӱштыш. Машан лэкмэкыжэ Ваньа шольыжым руалтэн окна дэкэ нантайыш, но тудо нэлэ улмаш да изажэ нумалын кэртын огыл, тудо магырэн Ваньам шӱкэдэн. Окна дэк шумэшкэ Ваньа кок кана мийэнат возо, а омса йӱлашат тӱҥалын. Ваньа йочан вуйжым окна гыч тӱгӧ шӱкаш тӱҥальэ, но йоча пэш лӱдмыж дэнэ окна рамым вучэнат ок колто. Тунам Машалан Ваньа—„вуйгычшо шупш“ маньэ, а шкэ шэнгэчшэ шӱкэн. Тыгэ нуно тудым луктын кэртыч, шкэштат урэмыш тӧрштэн лэктыч.

Рушла гыч Алэксэйэв А-др кусарэн.

ТӦРЛАТЫМАШ

Кодшо номырын кокымшо страницыштыжэ, клишэ (сӱрэт) йымалнэ рэдакцэ пашайэн Шайдулиныи титакшэ цэна подписьым йоҥылыш пумо. Тудым тыгэ лудман: Лопатин ПКШыштэ тунэмшэ Кондратьэв. Тудо 4 оборонно значоклан нормым сдатлэн. Школышто йуный авиостроитэль кружокым вуйлата. Активист-пионьэр.

Врид. отв. редактора— К. А. ЛЭНСКИЙ.

Упол. Марлита № А—196 Тираж 7360 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком орган. Савыктышэ „Марий Коммун“